

BÖLÜM 7

ÇEVİRİMİÇİ NEZAKETSİZLİK (İNSİVİLİTE) VE NEFRET SÖYLEMİ ÜZERİNE GÜNCEL SOSYAL TEORİ

■ Can ÇALICI¹

GİRİŞ

İnternet doksanlı yılların başından günümüze hızla hayatımızın her alanına girmiştir. Bugünkü küresel hayat anlatısının diğer bir ifade ile insanların ürettiklerini, tükettiklerini, düşündüklerini ve performe ettiklerini tektipleştiren bir hakim kültürün ortaya çıkışında internetin gücü ve etkisi tartışılmaz bir gerçektir (1). Şüphesiz internetin sağladığı iletişim hızı ve ortaya çıkmasına sebep olduğu ağ toplumu sayesinde bilgiye erişim, kolektif / toplumsal hareketler, insan hakları ihlalleri ve ayrımcılığa karşı aktivizm gibi olumlu pek çok unsurdan söz edebilmek mümkündür. Manuel Castells “ağ toplumu yeni toplumdur” ve “iletişim ağları toplumdaki temel güç oluşturma ağlarıdır” şeklindeki tartışmalı argümanını öne sürmüş ve artık toplumsal hareketlerin kısaca dijital alan ile kentsel alan arasındaki ağ bağlantılı yeni bir kamusal alanda oluştuğunu savunmuştur (2,3).

Sosyal medya, Habermas’ın idealize ettiği burjuva kamusal alanına alternatif bir karşı-kamusal alan olarak, kamusal alanın egemen örgütlenmesi ile dışlananları ya da aynı fikirde olmayanları kendi medya ve iletişim ağlarını oluşturmak üzere bir araya getirir (4). Nitekim her ne kadar günümüzde hala küresel olarak internet erişiminde eşitsizlikten söz edilse de geleneksel medya ile karşılaştırdığında sosyal medyanın, burjuva toplumunun temel bileşenleri olarak kabul edilen gazete, radyo ve televizyondan çok daha kapsayıcı, özgür ve çeşitliliğe elverişli olduğu bilinmektedir (5,6,7). Bu durum sanayileşme sonrası kamusal enformasyonun başat araçları olan basılı gazete ve dergilerin, televizyonların giderek *kültürel artık* haline gelmelerine neden ol-

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler AD., can.calici@istanbul.edu.tr

melerin eksikliği *siber anomik* yapıyı doğurmuş kişilerin davranış kalıpları köklü değişikliklere uğramıştır. Kimi bireyler çevrimiçi sosyal ağları mutlak bir serbestiyet alanı olanı görerek özgürlüğün olmazsa olmazı olan ötekine saygı anlayışını ihlal etmekte nezaketsizlik ve nefreti yayarak toplumsal faydayı zedelemektedir. Bu zararın önüne geçmek adına sosyal medya kullanıcıları kadar hatta belki daha çok çevrimiçi sosyal ağ şirketleri ve politika yapımcıların ifade özgürlüğünü engellemeden ve sansürü teşvik etmeden yapıcı çözümlerle soruna yaklaşımları önerilmekte, dahası önerilen çözümlerin bilimsel ve akademik verilere dayanarak hayata geçirilmesi tavsiye edilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ritzer G. (2021) *Sosyolojiye Giriş*, Ayrıntı Yayınları İstanbul.
2. Castells, M. (2000). Materials for an exploratory theory of the network society1. *The British journal of sociology*, 51(1), 5-24.
3. Castells, M. (2015). *Networks of outrage and hope: Social movements in the Internet age*. John Wiley & Sons.
4. Şener, G. (2021). Digital feminist activism in Turkey. *B. Cammaerts & N. Anstead. Media@ LSE Working Paper*, 67.
5. Salter, M. (2013). Justice and revenge in online counter-publics: Emerging responses to sexual violence in the age of social media. *Crime, Media, Culture*, 9(3), 225-242.
6. Salter, M. (2016). *Crime, justice and social media*. Routledge.
7. Habermas, J. (1989) *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge: Polity.
8. Barnes, R. (2018). *Uncovering online commenting culture: Trolls, fanboys and lurkers*. Springer.
9. Sampietro, A., & Salmerón, L. (2021). Incivility in online news and Twitter: effects on attitudes toward scientific topics when reading in a second language. *Language Sciences*, 85, 101385.
10. Sponholz, L. (2021). Hate speech and deliberation: Overcoming the “words-that-wound” trap. In *Hate Speech and Polarization in Participatory Society* (pp. 49-64). Routledge.
11. Hu, L. (2020) Analysis of LGBTQ Groups and Movements Based on Social Media. In 2020 3rd International Conference on Humanities Education and Social Sciences (ICHESS 2020) (pp. 21-25). Atlantis Press.
12. Hanzelka, J., & Schmidt, I. (2017). Dynamics of Cyber Hate in Social Media: A Comparative Analysis of Anti-Muslim Movements in the Czech Republic and Germany. *International Journal of Cyber Criminology*, 11(1).
13. Borkan, D., Dixon, L., Sorensen, J., Thain, N., & Vasserman, L. (2019). Nuanced metrics for measuring unintended bias with real data for text classification. In Companion Proceedings of the 2019 World Wide Web Conference (pp. 491–500) <https://doi.org/10.1145/3308560.3317593>.
14. Antoci A, Delfino A, Paglieri F, Panebianco F, Sabatini F (2016) Civility vs. Incivility in Online Social Interactions: An Evolutionary Approach. *PLoS ONE* 11(11): e0164286. doi:10.1371/journal.pone.0164286
15. Gervais, B. T. (2015). Incivility online: Affective and behavioral reactions to uncivil political posts in a web-based experiment. *Journal of Information Technology & Politics*, 12(2), 167-185.
16. Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & behavior*, 7(3), 321-326.

17. Öztürk, E., & Çalıcı, C. (2018). Modern toplumda kimlik, "siber dissosiyasyon" ve "siber alter": Teorik ve klinik bir yaklaşım. *Ruhsal Travma ve Dissosiyasyon*. Ankara: Türkiye Klinikleri, 39-47.
18. Elsayed, Y., & Hollingshead, A. B. (2022). Humor reduces online incivility. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 27(3), zmac005.
19. Sun Q, Wojcieszak M and Davidson S (2021) Over-Time Trends in Incivility on Social Media: Evidence From Political, Non-Political, and Mixed Sub-Reddits Over Eleven Years. *Front. Polit. Sci.* 3:741605. doi: 10.3389/fpos.2021.741605
20. Siegel J, Dubrowsky W, Kiesler S, McGuire TW. Group processes in computer-mediated communication. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*. 1986; 37 (2): 157–187.
21. Sproull L, Kiesler S. Reducing social context cues: Electronic mail in organizational communication. *Management Science*. 1986; 32(11): 1492–1513.
22. Lea M, O'Shea T, Fung P, Spears R. "Flaming" in computer-mediated-communication. In Lea M, editor. *Contexts of computer-mediated-communication*. Hertfordshire, England: Harvester Wheatsheaf; 1992. pp. 89–112.
23. Anderson, A. A., Yeo, S. K., Brossard, D., Scheufele, D. A., & Xenos, M. A. (2018). Toxic talk: How online incivility can undermine perceptions of media. *International Journal of Public Opinion Research*, 30(1), 156-168.
24. Masullo Chen, G., Muddiman, A., Wilner, T., Pariser, E., & Stroud, N. J. (2019). We Should Not Get Rid of Incivility Online. *Social Media + Society*, 5(3). <https://doi.org/10.1177/2056305119862641>
25. Masullo, G. M. (2023). Future directions for online incivility research. In C. Strippel, S. Paasch-Colberg, M. Emmer, & J. Trebbe (Eds.), *Challenges and perspectives of hate speech research* (pp. 273-286). Berlin <https://doi.org/10.48541/dcr.v12.16>
26. Ferrier, M. (2018). Attacks and harassment: The impact on female journalists and their reporting. International Women's Media Foundation. <https://www.iwmf.org/attacks-and-harassment/>
27. Southern, R., & Harmer, E. (2021). Twitter, incivility and "everyday" gendered othering: An analysis of tweets sent to UK members of parliament. *Social Science Computer Review*, 39(2), 259–275. <https://doi.org/10.1177/0894439319865519>
28. Sobieraj, S., Masullo, G. M., Cohen, P. N., Gillespie, T., & Jackson, S. J. (2020). Politicians, social media, and digital publics: Old rights, new terrain. *American Behavioral Scientist*, 64(11), 1646–1669. <https://doi.org/10.1177/0002764220945357>
29. Papacharissi, Z. (2004). Democracy online: Civility, politeness, and the democratic potential of online political discussion groups. *New Media & Society*, 6(2), 259–283. <https://doi.org/10.1177/1461444804041444>
30. Esau, K. (2022). Content Analysis in the Research Field of Incivility and Hate Speech in Online Communication. In *Standardisierte Inhaltsanalyse in der Kommunikationswissenschaft—Standardized Content Analysis in Communication Research: Ein Handbuch-A Handbook* (pp. 451-461). Wiesbaden: Springer Fachmedien Wiesbaden.
31. Ksiazek T. B. (2015). Civil interactivity: How news organizations' commenting policies explain civility and hostility in user comments. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 59, 556–573.
32. Chen G. M., Lu S. (2017). Online political discourse: Exploring differences in effects of civil and uncivil disagreement in news website comments. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 61, 108–125.
33. Sydnor E. (2018). Platforms for incivility: Examining perceptions across different media formats. *Political Communication*, 35, 97–116.

34. Hameleers M., Toni van der Meer & Rens Vliegenthart (2022) Civilized truths, hateful lies? Incivility and hate speech in false information – evidence from fact- checked statements in the US, *Information, Communication & Society*, 25:11, 1596-1613, DOI: 10.1080/1369118X.2021.1874038
35. Chakraborti, N., & Garland, J. (2015). *Responding to hate crime: The case for connecting policy and research*. Policy Press.
36. İnceoğlu, Y. ve Sözeri, C. (2012) "Nefret Suçlarında Medyanın Sorumluluğu: 'Ya sev ya terk et ya da...'" *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Yasemin İnceoğlu (der.) içinde İstanbul: Ayrıntı Yayınları, ss.23-37.
37. Ördek, K. (2012). Türkiye'de Trans Bireylere Yönelik Nefret Suçları. *Nefret Söylemi ve/veya Nefret Suçları*, Y. İnceoğlu (der.), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 307-324.
38. Anderson, L., & Barnes, M. (2022). Hate speech. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2022 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL<<https://plato.stanford.edu/archives/spr2022/entries/hate-speech/>>.
39. Paz, M. A., Montero-Díaz, J., & Moreno-Delgado, A. (2020). Hate speech: A systematized review. *Sage Open*, 10(4), 2158244020973022.
40. Polat, N., Aslan, M., & Karayazı, H. (2023). "Stop cyberhate speech, e-friendship is possible" project as an awareness study on combating cyber hate speech in İstanbul and İzmir. *Journal of Awareness*, 8(2), 169-184.
41. Özbey, İ. B. (2022) Digitalization, Social Media and Risk Society. *Imgelem*, 6(10), 141-158.
42. Ştefanița, O., & Buf, D. M. (2021). Hate speech in social media and its effects on the LGBT community: A review of the current research. *Romanian Journal of Communication and Public Relations*, 23(1), 47-55.
43. Bakalis, C. (2018). Rethinking cyberhate laws. *Information & Communications Technology Law*, 27(1), 86–110.
44. Fortuna, P., & Nunes, S. (2018). A survey on automatic detection of hate speech in text. *ACM Computing Surveys (CSUR)*, 51(4), 1–30.
45. Windisch, S., Wiedlitzka, S., & Olaghere, A. (2021). PROTOCOL: Online interventions for reducing hate speech and cyberhate: A systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 17(1).
46. Schmid, U. K., Kümpel, A. S., & Rieger, D. (2022). How social media users perceive different forms of online hate speech: A qualitative multi-method study. *new media & society*, 14614448221091185.
47. Gelber K and McNamara L (2016) Evidencing the harms of hate speech. *Social Identities* 22(3): 324–341.
48. Frischlich, L., Schatto-Eckrodt, T., Boberg, S., & Wintterlin, F. (2021). Roots of incivility: How personality, media use, and online experiences shape uncivil participation. *Media and Communication*, 9(1), 195-208.
49. Baş, Ö. Sunam, A., İnceoğlu, İ., Kaya, Y. B., Cöbek, G., & Alkurt, S. V. Türkiye'de Genç Yetişkinlerin Sosyal Medya Kullanımları ve Paylaşım Türlerinin İncelenmesi. *Intermedia International E-journal*, 10(18), 136-159.
50. Yaşa, H. & Öksüz, O. (2020). Nefret Söyleminin İnşasında Sosyal Medyanın Rolü: Ekşi Sözlük Örneği . *Erciyes İletişim Dergisi* , 7 (2) , 1383-1408 . DOI: 10.17680/erciyesiletisim.713467
51. Doğu, B. (2010). Sanal Nefret Pratikleri: İnternet'te Nefret Söylemi ve Karşı Örgütlenmeler. In T. Çomu (Ed.), *Yeni Medyada Nefret Söylemi* içinde (ss. 223-252). İstanbul: Kalkedon Yayınları.
52. Beyhan, F., Çarık, B., Arın, İ., Terzioğlu, A., Yanıkoglu, B., & Yeniterzi, R. (2022, June). A Turkish hate speech dataset and detection system. In *Proceedings of the Thirteenth Language Resources and Evaluation Conference* (pp. 4177-4185).